

Ἦτο πρώτη, ἐρημία καὶ σιωπὴ εἰς τὸν κήπον καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου, ὡς φαίνεται, ἐκοιμήτο ἔτι ὁ ἐφημέριος καὶ ἡ οἰκογένειά του· — μετὰ δυσκολίας ἀνεκάλυψεν ὁ κωπηλάτης μου τὸν ἔχοντα τὰς κλείδας τῆς ἐκκλησίας ὑπκρέτην.

Μοὶ προξενεῖ πάντοτε αἰσθημά τι σεβασμοῦ καὶ μελαγχολίας ἡ θέα ἐκκλησίας παλαιᾶς, ὅπου τόσοι ἦλθον καὶ παρήλθον, ὅπου τόσοι μυστικοὶ στεναγμοὶ καὶ τόσοι ἐνθερμοὶ δεήσεις ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἠγίασαν τὸ μέρος ἐκεῖνο πλέον καὶ τῶν προσευχῶν τῶν ἱερέων καὶ τῆς μελωδίας τῶν ψαλμῶν. Ἀλλὰ σήμερον τὸ τοιοῦτον αἰσθημά μου ἦτο πολὺ πλέον ἐνδόμυχον ἢ ἄλλοτε. Κατάμονος καὶ ρεμβάζων ἐντὸς τῆς μικρᾶς ἐκκλησίας, μετεφέρθη νωρῶς δύο αἰῶνας ὀπίσω, καὶ ἐπλήρωσα αὐτὴν μὲ τὰς μορφὰς τῶν ἀπελθόντων χωρικῶν, μὲ τὰς συμβίας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν — καὶ ἔμπροσθεν εἰς τὰ στασιδία τῆς τιμῆς μοὶ ἐφαίνετο ὅτι βλέπω καθημένους τοὺς ἀρχοντας τῆς χώρας, ἀμυθείς καὶ ἀνδρείους, μὲ τὸ ὑπεροπτικὸν ἦθος καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐνδυμασίαν τῶν — καὶ αἰφνης διὰ μέσου τοῦ πλήθους ἐφάντασθην εἰσερχόμενον τὸν πρόσφυγα ξένον, ὅστις εὔρε δευτέραν πατρίδα τόσῳ μακρὰν τῆς γῆς τῶν πατέρων του. Καὶ προὐχῶρει, γίγας τὸ σῶμα, μὲ τὴν λευκὴν γενειάδα καλύπτουσιν τὸ στήθος αὐτοῦ, καὶ προσήλουν ἐπ' αὐτοῦ πάντες ἐν τῇ ναῷ τὰ ὄμματα μετὰ σεβασμοῦ καὶ συμπαθείας, μέχρις οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ στασιδίον του καὶ ἐκάθισε· καὶ ἡ λευκὴ κεφαλὴ του κύπτουσα ἐν προσευχῇ, ἀνεμίχθη μὲ τὰς λοιπὰς κεφαλὰς, καὶ ἤρχισεν ἡ ἀκολουθία. Καὶ προσήχετο εἰς γλῶσσαν ἥτις δὲν ἦτο ἡ γλῶσσα τῶν πατέρων του, καὶ ὁ νοῦς του ἐπλανᾶτο ἴσως εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου, τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν εἶδε, καὶ ἀνελογίζετο τὴν δόξαν τῶν προπατόρων του καὶ τὴν ἰδικὴν του ἀσημότητα.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ ναοῦ, δεξιόθεν (1) τῆς ἀγίας τραπέζης, ἐπὶ τοῦ τοίχου, εἶναι ἡ μέλαινα πλάξ ἡ καλύπτουσα τὸν τάφον του. Τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῆς δύνασαι νὰ ἴδῃς ἐν τῇ Πανδώρα. Ἄνω τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ὁ δικέφαλος ἀετὸς μὲ τὰς πτέρυγας ἀνοικτάς, στηρίζων τοὺς πόδας ἐπὶ δύο πύργων στρογγύλων μὲ τὰς ἐπάλξεις καὶ μὲ τὴν πύλην αὐτῶν. Ὡς τε αἱ πύλαι εἶναι ἀληθεῖς πύλαι καὶ οὐχὶ πᾶσις πυρεχδόλα.

Ἀριστερόθεν τῆς ἀγίας Τραπέζης ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὑπάρχει ἄλλη ἐπιτύμβιος πλάξ φέρουσα χρονολογίαν 1734 μ. Χ. Ὁ τάφος οὗτος, κατὰ ἓνα αἰῶνα νεώτερος, εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν τοῦ Θεοδώρου Παλαιολόγου, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ πολὺ διεξοδικωτέρα ἐκείνου, εἰλκυσε τὴν προσοχὴν. Ματαιό-

της ματαιότητων! Δὲν ἦτο γένος αὐτοκρατόρων, οὔτε ἐπίσημός τις ἄνθρωπος ὁ ὑπὸ τὸν τάφον ἐκεῖνον κείμενος, ἀλλ' ἀπλῶς διδάσκαλος τοῦ χωρίου, οὗτινος οἱ μαθηταὶ ἀνδρωθέντες ἠθέλησαν νὰ τιμήσωσι τὴν μνήμην, ἀνεγείροντες τὴν πλάξ ἐκείνην. Καὶ ὁ ἱερεὺς λειτουργῶν ἔχει ἤδη ἐκατέρωθεν τοῦ θυσιαστηρίου, τὰ ὅσα τοῦ Παλαιολόγου καὶ τὰ ὅσα τοῦ διδασκάλου Alexander Moone.

Plymouth, Κυριακὴ ἑσπέρας.

Σοὶ γράφω δύο λέξεις ὅπως σοὶ περικλείσω ὅσας ἐπιστολάς σοι ἔγραψον καθ' ἡμέραν εἰς τὴν δι-
 ἀρκειαν τῆς ὀκταήμερου ἐκδρομῆς μου. Τοῦτο εἶναι ὁ ἐπίλογος. Ἀναχωρῶ ἀπόψε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διὰ νὰ εὑρεθῶ αὔριον τὴν πρώτην εἰς τὴν θέσιν μου, ληγούσης τῆς ἀδείας τῆς ἀπουσίας μου. Φοβοῦμαι δὲ ὅτι τοῦτο σ' εὐχαριστεῖ, σκληρὸ ἄνθρωπε, καθόσον σὲ ἀπαλλάττει ἀπὸ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐπιστολῶν μου.

Δ. Β.

ΑΙ ΔΥΟ ΕΞΑΔΕΛΦΑΙ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΝΑΥΤΙΚΟΝ

ὑ π ὁ

G. DE LA LANDELLE.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 361 καὶ 362.)

Γ'.

Ὅταν ἤχη ἡ φωνὴ ἄνθρωπος εἰς τὴν θάλασσαν! ἂν ὁ κειρὸς ᾖ κακὸς, ὁ ἐπὶ τῶν φυλακῶν ἀξιωματικὸς δὲν δύναται αὐτὸς νὰ προσταῇ τι ἐξ οἰκείας θελήσεως. Εὐδίας οὔσης ἀναγκασθεὶς καὶ ἀποστέλλει τὴν σωτηρίαν λέμβον· ἀλλ' ἐπὶ τρικυμίας σφοδρᾶς, δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ἀμφιδάλη· ἀπαισία σιωπὴ διαδέχεται πᾶσαν τὴν ἀπαισίαν κραυγὴν. Ἀλλ' ἡ Δάφνη εὐρίσκετο εἰς τὴν μέσσην ἐκείνην θέσιν καθ' ἣν μόνος ὁ κυβερνήτης δύναται ν' ἀποφασίσῃ ἂν πρέπη νὰ κινδυνεύσῃ ἡ ζωὴ δώδεκα ἢ δέκα πέντε ἀνδρῶν, ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ σωτηρία τοῦ πλησιάζοντος εἰς θάνατον.

Εὐτυχῶς ὁ Κ. Βωμορὲν εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸ κατὰστρωμα ἅμα ἀκουσθείσης τῆς πρώτης φωνῆς καὶ διεύθυνεν αὐτὸς τοὺς χειρισμούς· οἱ ἀξιωματικοὶ ἐβοήθουν αὐτῷ καὶ τὸ πλήρωμα ὑπήκουεν ὁμοθυμῶς καὶ μετὰ τάχους εἰς τὰ βραχέα καὶ ἀκριβῆ αὐτοῦ κελεύσματα· ὁ οἶαξ ἐστράφη κάτω, τὸ ἀκάτιον συνεστάλη, τὸ δὲ πλοῖον ἀντέμεινεν ὑπὸ τὸν δόλω-

(1) Δεξιόθεν τοῦ ἰσταμένου ἀπέναντι αὐτῆς.

να, ἐστράφη δηλαδὴ πλάγιον, ὥπως μακρυνθῇ ὅσον τὸ δυνατόν ἐλιγώτερον, βραδέως ἐκπίπτον. Ἐν ᾧ δ' ἐγένετο ἡ κίνησις αὕτη ὁ Μονταιγλὼν ἐπέβη εἰς τὴν σωτηρίαν λέμβον, εἰσέτι παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ δρόμωνος ἀνηρτημένην. Ἐκλεκτοὶ δὲ τινες ναῦται καὶ ὁ ἀνδρὶς Μαστρο-Ματθαῖος εὗρισκοντο παρ' αὐτῷ.

«Νὰ χαλάσωμεν;» ἠρώτησεν ὁ Μονταιγλὼν μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ὁ κυβερνήτης τῆς Δάφνης εἶχεν ἀκολουθήσει ἐμπνεύσεις ἐμπείρου ἀρμενιστοῦ· νῦν δὲ, ὅτε προέκειτο νὰ δώσῃ ἀποφασιστικὴν προσταγὴν, ἐνόηε τὸ βῆρος τῆς μεγάλης αὐτοῦ εὐθύνης· ἀλλ' οἱ λεμβίται ἱκέτευον διὰ νευμάτων καὶ βλεμμάτων, ὁ δὲ Μονταιγλὼν ἐδείκνυε θαυμασίαν βεβαιότητα.

«Μὴ ἀνησυχεῖτε, κύριε κυβερνήτα, ἀνέκραξεν ὁ Μαστρο-Ματθαῖος· δὲν εἶναι πρώτη φορά!»

Ὁ Κ. Βωμορὲν ἐνεύσε καταφατικῶς· τὰ ἀγόμενα τῆς λέμβου ἀπελύθησαν μετὰ δεξιότητος ἐν ᾧ τρομερὸν κύμα διήρχετο παρὰ τὸ σκάφος. Ἡ λέμβος καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀτάκτως ριφθέντες δώδεκα ναῦται ἐγένοντο ἀφανεῖς· ὅταν δ' ἐφάνησαν αὖθις ἐπὶ κορυφῆς δευτέρου κύματος ἐκωπηλάτουν ἀνάπρωροι. Κραυγὴ θριάμβου γενικὴ ἤκούσθη. Ὁ κυβερνήτης μόνος, τὰς χεῖρας ἔχων ὀπισθεν ἐσταυρωμένας δὲν μετέσχε τῆς πρώτης ταύτης χαρᾶς· ὁ κύβος εἶχε ριφθῇ, ἀγὼν δὲ σπουδαῖος εἶχε συναρθῇ μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς ἐφορκίου καὶ τῆς ἀπειλητικῆς θαλάσσης· ἐσφαλμένος οἰακισμὸς ἦρκει ὥπως τὸ πλήρωμα τῆς λέμβου γένη θυμὰ τῆς συγκαταβάσεως αὐτοῦ.

Δευτερεύοντά τινα ἐπέσυραν τὴν προσοχὴν τοῦ κυβερνήτου κατὰ τὰς πρώτας μετὰ ταῦτα στιγμὰς· ὥρισε δὲ ὑπαξιωματικούς καὶ δοκίμους ὀπτήρας ὥπως ἀναγγέλλωσιν αὐτῷ καὶ τὰς παραμικρὰς κινήσεις τοῦ ἐφορκίου. Ἡ ἀνησυχία ἦτο γενικὴ, πάντες δὲ, ἐπιταλειὸν τε καὶ πλήρωμα, ἀνελογίζοντο τὸν τοῦδε λεμβίτας ἀπειλοῦντα κίνδυνον καὶ βαθεῖα σιωπὴ ἐπεκράτει. Ὁ φροντιστὴς ἵστατο πλησίον τοῦ κυβερνήτου εἰς τὸ ἐπίστεγον, προσπαθὼν ν' ἀκολουθῇ διὰ τῶν βλεμμάτων τὴν λέμβον, ἣν τὰ οὐρανομήκη κύματα ἀπέκρυπτον σχεδὸν ἀδιαλείπτως· μετ' ὀλίγον δὲ δὲν ἠδύνατό τις νὰ διακρίνῃ αὐτὴν ἢ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ἱστῶν.

Ὁ ἱατρὸς Ἐστουρζὼ, πιών τὸν καφέν, ἀνέβη εἰς τὸ κατάστρωμα· αἱ ἀρχαῖαι μετὰ τοῦ πλοιάρχου Βωμορὲν σχέσεις αὐτοῦ ἐπέτρεπόν τινα οἰκειότητα.

«Ἀπεστείλαμεν λοιπὸν μίαν λέμβον; εἶπε. Ποῖος ἀξιωματικὸς διοικεῖ αὐτήν;

— Ὁ Μονταιγλὼν, ἀπεκρίθη ὁ Κ. Βωμορὲν.

— Τόσῳ καλλίτερον καὶ τόσῳ χειρότερον! ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς, μὴ ἀμελήσας νὰ ἐκφράσῃ γνώμην,

ἂν καὶ ὁ κυβερνήτης μόλις προσεῖχε· λέγω τόσῳ καλλίτερον, ἐπειδὴ ὁ Μονταιγλὼν εἶναι ἐπιτήδειος καὶ ἱκανώτερος νὰ μᾶς σώσῃ ὅλους· τόσῳ χειρότερον διότι ἂν πνιγῇ...»

Τρομερὰ βλασφημία τοῦ κυβερνήτου, ἀνσκιρτήσαντος εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν, διέκοψε τὰ σχόλια τοῦ ἱατροῦ.

«Δὲν ἐμπορεῖς νὰ σιωπήσῃς, μίαν φορὰν εἰς τὴν ζωὴν σου, καὶ νὰ μὴ μᾶς φέρῃς δυστυχίαν μετὰ τὰς ἀνοήτους σου σκέψεις; Πήγαινε, σὲ παρακαλῶ, νὰ φλυκρήσῃς μακρότερα!»

Ὁ ἱατρὸς Ἐστουρζὼ ὑπεχώρησε βήματά τινα, ἤνοιξε τὴν ταμboκοθήκην ὥπως κρύψῃ τὴν ταραχὴν τοῦ, ἐπεὶ βραδέως δύνειν ταμboκού, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, ἀνύψωσε τοὺς ὤμους καὶ·

«Ἀεσιδαίμονες καὶ βάνουσοι, ἐψιθύρισεν, ἰδοὺ τί γίνονται ὅταν γηράσουν· ἡ εὐθύνη τοὺς καταβάλλει, κάμνουν ἀνοήσιες ἐπὶ ἀνοησιῶν, καὶ δὲν ἐμποροῦν νὰ μείνουν ἀπαθείς εἰς τὰς κρίσιμους περιστάσεις. Τί διάβολον! προσέθηκε πλησιάζων τὸν φροντιστὴν, ἦτο τρέλλα νὰ ἐκθέσουν, μετ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, μίαν λέμβον ἑνα ἀξιωματικὸν καὶ δώδεκα ἄνδρας διὰ νὰ σώσουν ἑνα ἀπρόσεκτον· στοιχηματίζω ὅτι αὐτὸς ὅστις ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν ἦτο στρατιώτης.

Ὁ Ἐρνέστος Πορταντὶκ δὲν ἀπεκρίθη.

«Μὴ πως εἶσαι ἀκόμη θυμωμένος μετ' ἐμὲ διὰ τὴν μικράν μου διήγησιν, φροντιστά; δὲν εἶναι αὐτὸς τρόπος ματαζῶ συναδέλφων. Μὲ ἐκακομεταχειρίσθης ὀλίγον, ἀλλὰ, τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἐθύμωσα διόλου. Καὶ ἔπειτα, νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶχα σκοπὸν νὰ σὲ δυσχρεστήσω. Ἐγὼ δὲν παύω νὰ ζητῶ ἐπὶ τοῦ πλοίου εἰρήνην, ὁμόνοιαν, εὐθυμίαν καὶ ἐλευθερίαν αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν. Δὲν εἶπαι τῆς γνώμης μου;

— Δὲν μνησικακῶ, ἱατρέ, ἀπήντησεν ὁ φροντιστὴς μετ' ἀνυπομονησίης· ἀλλὰ, σὲ παρακαλῶ, μὴ με ἀναγκάσῃς νὰ ἐξηγηθῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν. Τρέμω διὰ τοὺς ἀνδρείους ναύτας καὶ ὅμως δὲν τολμῶ νὰ κατακρίνω τὸν κυβερνήτην διότι ἀπέστειλε τὴν λέμβον.

— Ἀρχίζει νὰ νυκτόνη, ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς· ὁ δρόμων, μετὰ τὴν ταχύτητα τὴν ὁποίαν εἶχε, διέτρεξε μέγα διάστημα πρὶν δυνηθῇ νὰ ἀντιμεῖνῃ ὥπως ἀποσταλῇ ἡ λέμβος. Ἰδοὺ δεκατρεῖς ἄνδρες ἀνοήτως ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν θάνατον. Τοὺς λυποῦμαι βαθειῶς ὅσον καὶ σύ.»

Ὁ φροντιστὴς δὲν ἀπήντησε πλέον.

Μετ' ὀλίγον ἤκούσθη φωνὴ ἐκ τοῦ ἱστοῦ·

«Εἰς τῶν ἀνδρῶν τῆς λέμβου ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κολυμβᾷ!»

— Διάβολε! ἐψιθύρισεν ὁ ἱατρὸς, τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν σπουδαῖον.

— Φαίνεται ὁ κολυμβῶν ; ἠρώτησεν ὁ Κ. Βωμορὲν.

— Ὁχι ! οὔτε τὸ σωσίδιον εἶναι πολὺ σκότος. »

Ἡ σωτηρία λέμβος εἶχε διαπλεύσει κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐναντίον τοῦ ἀνέμου διάστημα ἡμίσεος μιλίου, τὸ ὅποιον ὁ δρόμων εἶχε διατρέξει μετὰ τὸ συμβῆναι πρὶν ἢ ἡ ταχύτης αὐτοῦ ἐλαττωθῇ. Οἱ κωπηλάται, παροτρυνόμενοι ὑπὸ τοῦ Μονταιγλὼν, ὅστις ἐκράτει τὸν οἶακα, εἶχαν οὕτω κατορθώσει, οὐχὶ ἄνευ μεγίστου κόπου, νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ πρέπον μέρος, καὶ ὅμως δὲν ἐφαίνετο τίποτε. Τέλος ὁ Μαστρο-Ματθαῖος διέκρινε μέλαν τι σημεῖον μεταξὺ τοῦ λευκοῦ ἀφροῦ κύματος συντριβέντος πρὸς ἀριστεράν.

« Ἴδου τὸ ἐν τῶν σωσιδίων, εἶπε πρὸς τὸν Μονταιγλὼν. Τὸ ἄλλο δὲν πρέπει νὰ ᾔηται μακράν. Ἄν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπάνω νὰ πέσω εἰς τὸ κολύμβημα διὰ νὰ τὸν ὑποστηρίξω ; ἔπειτα ἀναστρέφετε καὶ ἐρχεσθε νὰ μᾶς παραλάβετε. »

— Ὁχι ! Ὁχι ! Μαστρο Ματθαῖε' μὴ ἐκτίθεσαι ἀνωφελῶς. »

Ἡ συζήτησις αὕτη διήρκει εἰσέτι ὅτε τὸ δεύτερον τεμάχιον τοῦ φελλοῦ ἐφάνη πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ ἐφορκίου· ἀνὴρ δὲ λειποψυχῶν ἐκράτει σπασμωδῶς ἐν τῶν ἀρτημάτων τοῦ σωσιδίου. Ὁ Μαστρο-Ματθαῖος ἐξεδύθη ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ καὶ ἀνενέωσε τὴν πρότασιν.

« Ὁχι ! ὄχι, σὲ λέγω ! ἀνέκραξεν ὁ ἀξιωματικὸς. Ἀργότερα ἴσως, ἂν ᾔηται ἀνάγκη. »

Ταῦτα δὲ λέγων ὁ Μονταιγλὼν ἔστρεψε τὴν λέμβον πλάγιον, λίαν προσφόρως, ὥστε ἡ πλώρα αὐτῆς προσήγγισε τὸ σωσίδιον· τῶν ἀνδρῶν τινες ἔκυψαν ὅπως ἀνασύρωσι τὸν συνάδελφον αὐτῶν.

« Πρόσαγε ! Πρόσαγε ! θὰ ἀναποδογυρισθῶμεν ! » ἀνεφώνησαν αἰφνης οἱ λοιποὶ κωπηλάται.

Ὁ ἐπιχειρῶν κίνδυνος ἠνάγκασε τὸν Μονταιγλὼν ὅπως προσαγάγῃ βιαίως.

« Σὰς τὸ ἔλεγα ἐγὼ ὅτι δὲν ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν δύο πράγματα μαζὺ, » εἶπεν ὁ Μαστρο-Ματθαῖος ῥιπτόμενος εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ λέμβος ἐπλευσε μετὰ ταχύτητος, ἀνεστράφη ἐπιτηδείως καὶ ἐπανῆλθε πρὸς τὸ σωσίδιον. Οἱ ναῦται ἔρριψαν τὴν ἄκραν σχοινίου εἰς τὸν ἀνδρεῖον πυράρχην, ὅστις ἔδωκεν αὐτὸ περὶ τὸ σῶμα τοῦ συντρόφου του.

« Βλέπετε, κύριε ὑποπλοίαρχε, ὅτι ἐπέτυχα, εἶπε μετὰ ταῦτα ἀνερχόμενος εἰς τὴν λέμβον ἀπὸ τῆς πρύμνης. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ σωσίδιον εἶναι καλὰ δεμένα. »

Ἐν τῇ οἱ λεμβεῖται ἐκωπηλάτουν ὅπως μὴ παρακυλίωσιν ὑπὸ τῶν κυμάτων, ὁ πυράρχης, βοηθούμενος καὶ ὑπ' ἄλλου, ἐπανήγαγε βραδέως εἰς

τὴν λέμβον ἀναίσθητον τὸ σῶμα ἀρτεμανίτου ὀνόματι Καρτοννέ.

Ὁ Μονταιγλὼν ἀνεκίνησε τὸ μανδύλιον οἰκίσας πρὸς τὸν δρόμων· ἀλλὰ διὰ τὴν νύκτα ἡ Δάφνη ἐφαίνετο ἀμυδρῶς.

« Εἶναι περιττὸν, κύριε ὑποπλοίαρχε, δὲν σὰς βλέπουν, εἶπεν ὁ Μαστρο-Ματθαῖος ἀνταρμάνων τὴν κόπην. Τὸ δύσκολον εἶναι τώρα νὰ ζυγώσωμεν καλὰ. Ἡ λέμβος εἶναι χαμένη· ἐγὼ φροντίζω τὸν πνιγμένον, ἂν θέλετε. Ἔχω ἀκόμη γερά πόδια καὶ καλὰ ῥάτια. Ὁ καθεὶς ἂς πιασθῇ ἀπὸ τὸ πλῆρον ὅπως ἐμπορέσῃ καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι διὰ τὸν Καρτοννέ ! »

— Ὁχι ! Μαστρο-Ματθαῖε, ἀρκετὰ ἐκινδύνευσες. Ἐγὼ φροντίζω περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνέκραξεν ὁ Μονταιγλὼν· κράτει τὸν οἶακα διότι ὁ βραχίον μου αἰμωδιάσεν... Δὲν σημαίνει ἂν λείψουν μία ἢ δύο κῶπαι, ἀφ' οὗ τὰ κύματα μᾶς ὠθοῦν πρὸς τὸ πλοῖον. »

Λεμβεῖται τινες ἐδοκίμασαν ν' ἀποτρέψωσι τὸν Μονταιγλὼν τοῦ σκοποῦ· ἕκαστος δὲ ἐφιλοτιμεῖτο ν' ἀναλάβῃ τὸ ἐπικίνδυνον βάρος τοῦ νὰ σώσῃ τὸν ἀρτεμονίτην.

« Φίλοι μου, εἶπε τέλος ὁ ἀξιωματικὸς δι' ὄφους μὴ ἐπιτρέποντος ἀντίρρησης, εἴμαι ὁ ὀλιγώτερον κουρασμένος καὶ ἐπομένως ὁ πλέον ἐλαφρὸς· ἀφήσατέ με νὰ κάμω ὅ,τι πρέπει καὶ σιωπήσατε ! »

Μετὰ δὲ τὰ λέξεις ταύτας, ὁ μὲν πυράρχης ἔλαβε τὸν οἶακα, ὁ δὲ Μονταιγλὼν περιζώσθεις τὴν ἐτέραν ἄκραν τοῦ σχοινίου διὰ τοῦ ὁποίου ἦτο δεδεδεμένος ὁ Καρτοννέ, ἐπετῆρει τὴν παραβολὴν τοῦ ἐφορκίου. Ὁ κυβερνήτης Βωμορὲν εἶχε προστάξει ὅπως ἀναρτηθῶσι φανοὶ ἐπὶ τοῦ δρόμωνος τὸν ὅποιον προσεπέλασε μετ' ὀλίγον ἡ λέμβος.

Τὸ πλήρωμα δὲν ὑπεδέχθη τὴν ἐπάνοδον ὡς εἶχε προπέμψει τὴν ἀπέλευσιν αὐτῆς· οὔτε φωνὴ ἠκούσθη.

« Ὁ ἄνθρωπος ἐσώθη, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς μεταβαίνων εἰς τὴν πρύμνην.

— Καλὰ ! » ἀπήντησεν ὁ κυβερνήτης,

Ἐρρίφθησαν ἀπὸ τοῦ πλοίου σχοινία εἰς τοὺς λέμβους· τὰ δὲ σύσπαστα τοῦ ἐφορκίου ἐκρέμαντο.

« Ἐναπτε ! » ἐκέλευσεν ὁ πυράρχης λαβὼν ἓνα τῶν τροχίλων καὶ προσαρτήσας αὐτὸν τῇ πρύμνῃ· ἀλλ' ὁ ναύτης, ὅστις ἐχρεώσται νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῆς πλώρας, ἐφάνη ἥττον δεξιός.

Κραυγὴ φρίκης ἤχησεν ἐπὶ τῆς Δάφνης· ἡ λέμβος αἰωρηθεῖσα ἐξ ἐνὸς ἄκρου προσέκρουσε βιαίως τὴν πλευρὰν τοῦ δρόμωνος, τραμερὸς δὲ τριγμὸς ἡκολούθησε τὴν σύγκρουσιν. Οἱ λεμβεῖται ἐπήδησαν εἰς τὸ πλοῖον, ὁ δὲ Μονταιγλὼν ἐφάνη τελευταῖος· πλῆθος ναυτῶν περιεκύκλωσαν αὐτὸν ἀμέσως, οὗτος δ' ἔτεινεν αὐτοῖς τὸ σχοινίον ἀφ' οὗ ἐκρέματο

τὸ σῶμα τοῦ Καρτοννέ. «Εἰς κλήσιν! εἰς κλήσιν οἱ λεμβεῖται!» ἐφώνησεν ὁ Κ. Βωμορέν.

Ἡ κλήσις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ πυράρχου· καὶ οἱ ἑνδεκα δὲ ναῦται οἱ συμμετασχόντες τοῦ κινδύνου ἦσαν παρόντες. Τότε μόνον οἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀνέπνευσαν ἀνέτως. Ἐν ᾧ δ' ἐπιτήδευοι θεωρεῖται ἀνθρώπων μετὰ προσοχῆς τὴν συντριβείσαν λέμβον, οἱ ναῦται συνέχαιρον ἀλλήλοις. Ὁ Καρτοννέ μετηνέχθη εἰς τὸ θεραπευτήριον, ὅπου ὁ ἰατρὸς Ἑστουρζὼ παρέσχεν αὐτῷ τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ δὲ Μονταιγλὼν, πλησιάζας τὸν κυβερνήτην, ἔδωκεν αὐτῷ, ὡς ἔθος, λόγον τῆς ἀγγαρείας, ἀπονέμων τῷ Ματθαίῳ τὸν προσήκοντα ἐπαινον.

«Πολὺ καλὰ! φίλε μου, εἶπεν ὁ κυβερνήτης. Ἰπαγε ν' ἀναπαυθῇς καὶ ὁμιλοῦμεν ἀργότερα περὶ τοῦ πυράρχου.

— Εἶναι ἀρχαῖος καὶ ἀνδρεῖος στρατιώτης, κυβερνήτα· διέπρεψε πολλάκις, καθ' ὅσον γνωρίζω· ἐκτελεῖ τὰ χρέη του μετὰ πολλοῦ ζήλου, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔτυχεν ἀμοιβῆς ἀνταξίας τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς ἀνδρίας του. Λάβετε τὴν καλοσύνην νὰ φροντίσετε περὶ αὐτοῦ.

— Δὲν θὰ τὸ λησμονήσω, κύριε Μονταιγλὼν, καὶ σὲ παρακαλῶ ἂν ᾔῃαι ἀνάγκη νὰ μὲ τὸ ἐνθυμίσης.»

Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τὸν ὅποιον ἀπήντησεν ὁ ἀξιωματικὸς, καταβαίνων ἀπὸ τοῦ ἐπιστέγου, ὑπῆρξεν ὁ φροντιστής, ὅστις ἔτεινεν αὐτῷ φιλικῶς τὴν χεῖρα.

» Ἐπιτρέψατέ μοι, κύριε Μονταιγλὼν, νὰ σᾶς συγχαρῶ εἰλικρινῶς διὰ τὴν ὠραίαν σας διαγωγὴν.

— Δὲν εἶναι ἀξία λόγου, φροντιστά· δὲν εἰμαι ἐγὼ ὁ ἀξίως ἐπαίνων, ἀλλ' ὁ ἀνδρεῖος Μαστρο-Ματθαῖος.

— Ὁ Ματθαῖος εἰδείχθη ἀνδρεῖος τῷ ὄντι καὶ θὰ τὸν συγχαρῶ ἐπίσης. Ἄλλως τε τὸν ἀγαπῶ πολὺ καὶ τὸν εὐγνωμονῶ προσωπικῶς, διότι μὲ ἔσωσεν ἄλλοτε ἀπὸ κακὴν συντυχίαν. Ἀλλ' ἂν ὑμεῖς δὲν ἐδεικνύετε εὐγενὲς θάρρος καὶ δὲν προητοιμάζεστε μετὰ δραστηριότητος τὴν λέμβον, ὁ κυβερνήτης δὲν ἤθελεν ἐπιτρέψει τὴν ἀναζήτησιν τοῦ Καρτοννέ.

— Παρακαλῶ, φροντιστά, ἃς ἀφήσωμεν αὐτά. Εἰμαι εὐτυχὴς ὅτι ἐπέτυχα καὶ βλέπω εὐχαρίστως ὅτι συμμερίζεσθε τὴν χαρὰν μου· τοῦτο δὲ μοὶ φαίνεται φυσικὸν ὅφ' οὗ εἶδον ἀπόψε τὴν εὐγενῆ ὀργὴν σας. Δὲν εἴσθε ἐκ τῶν ψυχρῶν καὶ σαρκαστικῶν ἐκείνων χαρακτήρων τοὺς ὁποίους μισῶ· ἐδείξατε εἰς τὸ γέᾶμα γενναϊότητα τὴν ὁποίαν θέτω ὑπερὰν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἐκφράσω εἰλικρινῶς τὴν εὐχαρίστησίν μου.»

Ὁ ἑρνέστος Πορταντίκ ἐφάνη ἐκπλαγείς.

«Οἱ λόγοι μου σᾶς ἐκπλήττουσιν, ἡκολούθησεν

ὁ Μονταιγλὼν· σᾶς λέγω λοιπὸν ὅτι θαυμάζω τοὺς πολεμοῦντας τοσοῦτον θάρραλέως, ὡς ὑμεῖς, τὴν συκοφαντίαν, ὅτι θαυμάζω τοὺς ὑπερασπίζοντας τοὺς ἀπόντας καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν γυναικῶν, ἧτις καθίσταται πολλάκις τὸ παίγνιον εἰς τὰ συσσίτια τῶν ἀξιωματικῶν. Σᾶς ἐθαύμασα, φροντιστά, διότι σπανίως ἔχει σύμμαχον τὸν γέλωτα ὁ ἀπαντῶν σπουδαίως εἰς ἀστειότητας, αἵτινες διασκεδάζουν τόσον τοὺς ἀργοὺς τῶν πλοίων.

— Δὲν σᾶς ἐννοῶ, κύριε Μονταιγλὼν· μήπως δὲν ἦτο φυσικὸν νὰ ἐξεγερθῶ ἐναντίον κατηγοριῶν, αἵτινες ἠδύναντο νὰ βλάψωσιν οἰκογένειαν τὴν ὁποίαν σέβομαι καὶ ἀγαπῶ; Ἡδυνάμην νὰ τὰς ἀντικρούσω καὶ ἔλαβον τὸν λόγον· δὲν ἠθέλετε πράξει ὡς ἐγώ;

— Δὲν ἐξεύρω. Εἰμαι πολὺ συνεσταλμένος εἰς παρομοίας περιστάσεις· ἂν καὶ μισῶ τοὺς περιγελαστάς δὲν ταλμῶ νὰ τοῖς ἐπιβάλω σιωπὴν. Μὲ φαίνεται ὅτι θὰ μὲ νικήσουν· δὲν γνωρίζω ἄλλο μέσον διὰ νὰ τοὺς κάμω νὰ σιωπήσουν εἰμὴ τὴν μονομαχίαν τὴν ὁποίαν χρεωστεῖ τις ὅσον τὸ δυνατόν ν' ἀποφύγῃ. Ἀπόψε, ἂν καὶ ἠγανάκτουν, ἐσιώπησα. Καὶ ἔπειτα τί νὰ κάμῃ τις μὲ τὸν εἰρηνικὸν Ἑστουρζὼ; ἡ σταθερότης ὑμῶν ἐπέτυχεν ἐν ᾧ ἡ ὀργή μου ἤθελεν ἀποτύχει, διότι τί ἤθελον ἀποδείξει διζπληκτιζόμενος πρὸς τὸν ἰατρὸν; Δὲν ἔχω ὡς ὑμεῖς τὴν τιμὴν νὰ ᾔμαι ἐπιστήθιος φίλος τῆς οἰκογενείας Γραιγκούρ, καὶ διὰ νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἐφοβόμην μήπως, μεθ' ὅλας μου τὰς προσπάθειας, δὲν ἀπέφευγα καὶ ἐγὼ τὸ δηλητήριον τῆς συκοφαντίας. Εὐρισκόμην εἰς ἀμφιβολίας· καὶ ἐχάρην ἰδὼν ὅτι ὑπεστηρίζατε τὰς ιδέας μου.

— Αἱ! ἂν ἐγνωρίζετε, ὡς ἐγώ, ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς ἀπλῆς ἐκείνης καὶ ἀγαθῆς οἰκογενείας, ἠθέλετε ἀποκρούσει καὶ τὸ παραμικρὸν ἔχνος κακοῦ στοχασμοῦ. Ὁ Κ. Γραιγκούρ εἶναι ὁ ἀφιλοκερδέστερος καὶ ἐντιμότερος τῶν ἀνθρώπων, ἀξιωματικὸς δικακεκριμένος ὅστις δὲν ἐπροχώρησε διὰ ῥαδιουργιῶν ἀλλὰ κατ' ἀξίαν. Ἄν δὲν ἐμελέτησε κατὰ βάθος τοὺς ποιητὰς ἡμῶν, ἂν δὲν γνωρίζῃ τὸν Βερσὺ ἐκ στάθους ὡς ὁ κοιλιόδουλος ἰατρὸς, ἂν, ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐγεννήθη, στερεῖται κλατικῆς παιδείας, οὐχ ἦσαν ἀξιοσημείωτος εἶναι διὰ τὴν κρίσιν, τὴν φρόνησιν καὶ τὰς ναυτικὰς γνώσεις του. Ἄν ἄγνοῃ τινὰ τῶν πραγμάτων τὰ ὅποια πάντες γινώσκουν, γνωρίζει ἄλλα τὰ ὅποια πάρα πολλοὶ ἀγνοοῦν. Εἶδον ὑπομνήματα τὰ ὅποια ὑπέβαλεν εἰς τὸν ὑπουργὸν περὶ τῶν κυριωτέρων ναυτικῶν θεσμῶν, περὶ τῆς ναυτικῆς στρατολογίας, περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων, περὶ τῆς διοικήσεως καὶ τῶν προμηθειῶν τῶν ναυστάθμων, καὶ ἐθαύμασα τὴν παραδειγματικὴν ἀκρίβειαν καὶ εὐ-

κρίναικιν αὐτῶν ἦσαν συντεταγμένα ἀνεπιτηδεύτως ἀλλ' ἐρῶς καὶ μετ' εὐσταθείας ὠμίλει ὡς ἑμπειρὸς ναυτικὸς ἄμα δὲ καὶ ὡς φρόνιμος διοικητής. Γνωρίζετε τὴν λαμπρὰν τοῦ διαγωγῆν ἐπὶ τοῦ Ἀδάμαντος καὶ τὴν μάχην τοῦ ἐπὶ τῆς Νίκης, δὲν ἀγνοεῖτε δὲ ὁποίας ὑπηρεσίας προσήνεγκεν εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἡμῶν ναυτικὸν κατὰ τὰς νοτίας θαλάσας ὅτε ἐδιοῖκει τὸν ἐκεῖσε σταθμὸν. Ἀνέγνωσα καὶ τὰς περὶ ἐμπορίου ἐλθέσεις τοῦ καὶ εὐρον αὐτὰς θαυμασίας. Καὶ τοιοῦτον ἄνδρα κομωδοῦν ἐνώπιον ἀπείρων νέων, οἵτινες νομίζουσιν ἀμαθεῖς ἐκείνους ὅσοι δὲν παρεγέμισαν τὸν μυελὸν των, ὡς αὐτοὶ, μὲ ἐλληνικά, λατινικά καὶ μαθηματικά. Ἡ δὲ κυρία Γραιγκούρ! Ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν τὴν ἐγνωρίσατε τὸν παρελθόντα χειμῶνα ἠδυνήθητε βεβαίως νὰ κρίνετε περὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς· ἀλλ' ἐγὼ ὅστις τὴν γνωρίζω παιδιόθεν, δύναμαι νὰ ἐπαινέσω τὰ σπάνια προτερήματά της· εἶναι εὐσεβὴς, ἐλεήμων, πεπαιδευμένη, προσηνής, προσεκτικὴ, οἰκονόμος καὶ μήτηρ τελεία· γλυκεῖα εἰρήνη βασιλεύει περὶ αὐτήν. Συγχρόνως δὲ γνωρίζει τὸν κόσμον καὶ δέχεται εἰς τὴν οἰκίαν της μετὰ θαυμαστῆς χάριτος.

— Οὕτω τὴν ἐξετίμησα καὶ ἐγὼ, ὑπέλαβεν ὁ ἀξιωματικὸς.

— Ἐπειδὴ δὲν ἐδίδεν ὕλην εἰς τὴν κηκολογίαν, ἠκολούθησαν ὁ Ἑρνέστος, προσέτρεξαν εἰς τὴν συκοφαντίαν. Τίποτε δὲν εἶναι ἱερὸν εἰς τὰς ἐπικινδύνους γλώσσας, αἵτινες ὁσάκις κινεῖνται ρίπτουν δηλητήριον καὶ ὕδρει!

— Παραφέρεσθε, φροντιστά! εἶπεν ὁ Μονταιγλὼν μειδιῶν.

— Ναί, διότι δὲν ἠρκέσθησαν προσβάλλοντες τὴν μητέρα· οὔτε τὴν κόρην ἐσεβάσθησαν!

Ὁ Ἑρνέστος δὲν ἔκρινεν εὐλογον νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἐπαινον τῆς οἰκογενείας Γραιγκούρ ὁμιλῶν καὶ περὶ τῆς Ἀδριάνης· καὶ ὁ ἀξιωματικὸς δὲ ἐτήρησε σιωπὴν· ἴσως ἀμφοτέρω ἀνεπόλησαν πόσον εἶχον ἐνοχλήσει ἀλλήλους ὀλίγον πρὸ τῆς ἐκ Βρεστ ἀναχωρήσεως, ἀνελογίσθησαν δὲ τὴν ἀπάντησιν ἣν ἔκαστος περιέμενεν εἰς τὴν εἰς γάμον αἴτησιν. Τότε δὲ, ὡς πολλάκις συμβαίνει ἐπὶ τῶν πλοίων, περιεπάτησαν ὁμοῦ ἐπὶ πολὺ μὴ ἀνταλλάξαντες λέξιν.

Ὁ ἱατρὸς Ἑστουρζὼ διέκοψεν αἰφνης τὸν σιωπῶν τούτον περίπτωτον.

«Σὲ ἀναγγέλλω, Μονταιγλὼν, εἶπε τρίβων τὰς χεῖρας, ὅτι ὁ Καρτόννὲ ἤνοιξε τέλος πάντων τοὺς ὀφθαλμούς. Σὲ χρεωστῇ μεγάλην εὐγνωμοσύνην, διότι μὰ τὴν πίστιν μου χωρὶς σὲ ἐλάμβανεν ἀπεριόριστον ἄδειαν ἀπουσίας. Τὸν ἐτόλμωσα καλὰ μὲ δύο μάλ्लινα σκεπάσματα, καὶ μὲ ἐζήτησε ρακὴν. Λύριον θὰ ἦναι καλὰ, ἐκτὸς ὀλίγων ρευματισμῶν. Ἀλλὰ συνέβη ἄλλο δυστύχημα πολὺ σπουδαιότε-

ρον· ἔξ πάπαις ἐφόρησαν ἀπόψε ἀπὸ τὴν θάλασσαν εἶναι ἀπελπισία!»

Ὁ Μονταιγλὼν ὕψωσε τοὺς ὤμους, ὁ δὲ Πορταντὶκὸς ἰδὼν τὸν Μαστρο-Ματθαῖον περιπατοῦντα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐπὶ τῆς παρόδου, ἐπορεύθη πρὸς αὐτόν.

«Ὁ ἐπιτάφιος τῶν ἀξιολόγων τούτων πτηνῶν δὲν φαίνεται νὰ σὲ συγκινήῃ· μᾶς κἀμνεῖς τὸν Σπαρτιάτην· δὲν ἐσπούδασες λοιπὸν τὸν Βασιλῆα-Σαβαρέν... Αὐτὸς καὶ ὁ Βερσοῦ εἶναι οἱ δύο μου κλασικοὶ συγγραφεῖς. Ἄ! εἶδες πῶς ὁ φίλος μας ὁ φροντιστής ἐπῆρε φωτιὰν εἰς τὸ γεῦμα; Ποῖος ἐπίστευεν ὅτι αὐτὸ τὸ παρομοιάζον τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου θὰ ἐθύμονε τόσον; Ἄλλοτε θὰ προσέχω, διάβολε!... Ἐννοῶ ὅμως πολὺ καλὰ τὸ μυστήριον· ὁ νεκρὸς εἶναι ἐρωτευμένος. Αἱ λυμφατικαὶ κρᾶσεις ὑπὸκεινται εἰς τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφάλου τὴν ὀνομαζομένην ἔρωτα.

— Εἶπε τοῦλάχιστον ἀσθένειαν τῆς κερδίας.

— *Ne sutor ultra crepidam* (1), ὑποπλοῖαρχε· ἡ κερδία εἶναι κοῖλος μῦς!...

— Ναί, ἡ ἰδική σου! εἶπεν ὁ Μονταιγλὼν μὴ ὑπομένων πλέον· ἀπόδειξις αἱ παρατηρήσεις σου.

— Χμ! ἐφέλλισεν ὁ ἱατρὸς.

— Ὁ φροντιστής, σὲ τὸ λέγω φανερά, ἐπανέλαβεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἔκαμε καλὰ νὰ σὲ ἀναγκάσῃ νὰ παύσῃς ὁμιλῶν περὶ πραγμάτων ἀπρεπῶν. Ἄν ἠκολούθεις ἀκόμη ὀλίγον ἤθελα, καὶ ἐγὼ ὅστις σὲ ὁμιλῶ, ἀναγκασθῇ νὰ ἐπεμβῶ τραχύτερα, ἔχι ὅμως καὶ φρονιμώτερα ἀπὸ αὐτόν.

— Ἄ! ἄ! Μονταιγλὼν, ἐπ' αὐτοφώρῳ! Μήπως εἶσαι καὶ σὺ ἐρωτευμένος μὲ τὴν κυρίαν Ἀδριάναν;... Λαμπρόν!

— Πήγαινε νὰ γελάσῃς ἄλλοῦ, ἀφ' οὗ δὲν ἔμπορεῖς νὰ ἀποδώσῃς εἰμὴ εἰς προσωπικὰ αἰτία τὴν φυσικὴν ἀγανάκτησιν τὴν ὁποίαν οἱ λόγοι σου ἐπροξένησαν. Καλὴν νύκτα!

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔστρεψεν ἀποτόμως τὰ νῶτα καὶ κατέβη εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ.

«Καὶ αὐτὸς βάνυσος!... ἐψιθύρισε ὁ ἱατρὸς. Τρίτος! Ὅπως δὴποτε κάτι τρέχει τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ἦσαν καὶ οἱ δύο πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Κ. Γραιγκούρ. Εἰσέρχοντο; ἐξέρχοντο; θὰ τὸ μάθω. Ἡ ἀντιζηλία των θὰ ἦναι κομικωτάτη... Ἄς κρατήσωμεν σημείωσιν.»

Μετὰ δὲ τὴν ὀρθὴν ταύτην σκέψιν, ὁ ἱατρὸς Ἑστουρζὼ ἐπλησίασε κύκλον νέων ἀξιωματικῶν ὁμιλούντων εὐθύμως παρὰ τὸ ἐπίστεγον, καὶ αἱ ἄστε:

(1) Κατὰ λέξιν· ὁ ὑποδηματοποιὸς μὴ κρίνεται πέραν τοῦ ὑποδήματος, ὃ ἐστὶ ἕκαστος εἰς ἀποφάνηται περὶ ἐκείνου μόνου τὸ ὅποσον γινώσκει.

(Σημ. Μεταφρ.)

ότι αὐτοῦ ἡξιώθησαν τέλος πλήρους ἐπιτυχίας. Ἐκθεῖς εὐγλώττως τὴν νεκρολογίαν τῶν πτηνῶν εἵλκυσε τὴν ἐγκρίσιν ὅλου τοῦ ἀκροατηρίου· πλεῖστοι δὲ καγχασμοὶ ἐδράβευσαν τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ.

Ἐντούτοις ὁ φροντιστὴς εἶχε πλησιάζει τὸν Μαστρο-Ματθαῖον διὰ νὰ τὸν συγχαρῇ.

«Χωρὶς τὸν κύριον Μονταιγλὼν, ἀπῆντησεν ὁ πυράρχης, δὲν κατωρθώναμεν τίποτε. Νὰ λαμπρὸς ἀξιωματικὸς, εἶναι ἀνδρεῖος καὶ εἰς τὴν φωτιὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν.

— Τὸν εἶδες εἰς ἄλλας περιστάσεις; ἤρώτησεν ὁ Ἐρνέστος.

— Βέβαια, κύριε φροντιστά, βέβαια. Αὐτὸς μὰς ἐδιοικοῦσεν εἰς Βουγὺ καὶ οἱ Βεδουῖνοι τὸν ἐνθυμοῦνται ἀκόμη, στοιχηματίζω. Ἀπὸ τότε συχνὰ λέγω μέσα μου· — Γερῶ-Ματθαῖε, ἂν καπνίζης ἀκόμη τὴν πίπαν σου, τὸ γρεωστεῖς εἰς τὸν Μονταιγλὼν.

— Πῶς αὐτό;

— Θὰ ἤμουν κατὰ διαβόλου, μὲ συμπάθειο, ἂν δὲν ἔσπανε τὸ κεφάλι ἐνὸς μαχαίρᾳ ποῦ ἔτρεχε κατ' ἐπάνω μου εἰς τὰ τέσσαρα. Βλέπεις ἤμουν πολὺ ἐμπρός· οἱ ναῦται εἶχαν μείνει ὀπίσω· τραβῶ τὴν τουφεκιὰ μου καὶ πάγει χαμένη· αὐτὸ ἔμπορεῖ νὰ τύχη. Ὁ Βεδουῖνος, τρέχοντας πάντοτε, μὲ σημαδεύει. Δὲν ἤξεύρω ἀπὸ ποῦ ἐξεφύτρωσεν ὁ Μονταιγλὼν καὶ τὸν ἐξεμπερδεύσε πρὶν τραηήξῃ. — Εὐχαριστῶ τοῦ λέγω. — Γέμισε τὸ τουφέκι σου, ἀποκρίνεται, νὰ οἱ ἄλλοι. Ἐμπρός! . . . — Ἐλησμόνησα νὰ εἰπῶ ὅτι ἦτον τότε δόκιμος· ἀπὸ τότε ἐγενεν ὑποπλοίαρχος καὶ ἔλαβε τὸν σταυρόν . . .

— Εἰς ἐκείνην τὴν μάχην ἔχασες τ' ὀμμάτι σου;

— Μάλιστα, κύριε φροντιστά, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἀργότερα.

— Δὲν ἤξευρα ὅτι ὁ Μονταιγλὼν σὰς ἐδιοῖκει ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ χαίρω μινθάνων πῶς σέ ἔσωσε.

— Καὶ ἐγὼ, κύριε φροντιστά, ἐχάρηκα πολὺ ὅταν σὰς εἶδα, εἶναι ὀλίγη ὥρα, νὰ περιπατήτε, διὰ πρώτην φοράν, ὡς φίλοι. Ἐλεγα μέσα μου· ὅταν αὐτοὶ οἱ δύο γνωρισθοῦν, στοιχηματίζω ὅτι θὰ κάμουν ἐν καλὸν ζευγάρι! Καὶ νὰ ἰδῆτε ὅτι αὐτὰ θὰ γίνῃ.

— Τὸ ἐπιθυμῶ ἐξ ὅλης καρδίας· ἡ φιλία τοιοῦτου ἀξιωματικοῦ μὲ τιμᾷ.

— Πολὺ καλὰ, κύριε φροντιστά! χαίρομαι! ἐλυποῦμην πολὺ νὰ σὰς βλέπω τόσον ψυχραμένους ταῖς πρώταις ἡμέραις.

— Πῶς αὐτό, Μαστρο-Ματθαῖε! δὲν εἶχα ποτέ μου τὸ παραμικρὸν παράπονον κατὰ τοῦ κυρίου Μονταιγλὼν οὔτε ἐκεῖνος ἐναντίον μου, ὑποθέτω.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε φροντιστά· ἔχω καλὸ μάτι καὶ ὅτι βλέπω τὸ βλέπω καλὰ· ὁ ἕνας δὲν

ἔμπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὸν ἄλλον, ὅταν ἐφεύγαμεν ἀπὸ τὸ Βρέστ.

Ὁ ἀγαθὸς Μαστρο-Ματθαῖος δὲν εἶχεν ὅλως δι' ὅλου ἄδικον. Οἱ δύο νέοι, ἀνεπαισθήτως σχεδὸν, εἶχον δυσχερεστηθῇ πρὸς ἀλλήλους διὰ τὴν πρώτην ἐνοχλητικὴν αὐτῶν συνάντησιν, ἐκτοτε δὲ μεγάλη ψυχρότης εἶχεν ἐπικρατήσῃ μεταξύ αὐτῶν.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν διάλογον τοῦτον, ἐν ᾧ ὁ Μονταιγλὼν ἐδίδε προσταγὰς τινὰς τῆς ὑπηρεσίας εἰς τὸν πυράρχην, οὗτος ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ φροντιστοῦ.

«Φαίνεται, Ματθαῖε, εἶπεν ὁ Μονταιγλὼν, ὅτι σὲ γνωρίζει πολὺ.

— Εἶναι ἀληθές· μὲ ἐφάνη συχνὰ χρήσιμος· εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μὲ γλυτώσῃ ἀπὸ τοῦ δικηγόρου ὅταν ἀπέθανεν ἡ δυστυχὴς ἡ γυναῖκά μου· μίαν ἄλλην φοράν ἐξετρώπωσε χαρτιὰ τὰ ὅποια μὲ ἔκαμν νὰ λάβω ἑκατὸν πενήντα φράγκα μερίδιον διὰ τὴν σύλληψιν ἐνὸς πλοίου μὲ μαύρους· ἄλλην φοράν κατώρθωσε νὰ δοθῇ ἀπεριόριστος ἄδεια εἰς ἕνα φίλον μου ὁ ὅποιος ἦτον εἰς τὸ νοσοκομεῖον, καὶ . . . εἶναι ἀτελείωτα. Τί ἀξιόλογος ἄνθρωπος! δὲν ὑπάρχει ἄλλος, φροντιστής, ὡς αὐτόν.

— Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι σὲ χρεωστεῖ καὶ αὐτὸς μίαν μεγάλην δούλευσιν.

— Ἐμέ! ὦ ὅχι! ἕνα τίποτε . . . Ἰδοὺ τί ἔτρεξε· μίαν νόκτα εὐγαινε μὲ τὴν στολὴν τοῦ ἀπὸ ἕνα χορὸν, πρέπει νὰ ἦτον δύο τὸ πρῶτ' ὅταν ἦτο φυγὴ γεννητὴ εἰς τοὺς δρόμους, μόνον ἡμεῖς οἱ ναῦται τῆς Σειρήνος, ἐπειδὴ εἶχαμεν ἄδειαν. Περνᾷ λοιπὸν ὁ κύριος Πορταντίκι. «Ἢ! ἕνας φροντιστής! ἕνας φροντιστής!» φωνάζει ὁ ἕνας· «Ἄς τὸν παίξωμεν μίαν δουλειάν!» φωνάζει ὁ ἄλλος. Ὁρμοῦν λοιπὸν ἐπάνω του καὶ θέλουν νὰ τὸν ρίψουν εἰς τὴν λάσπη· μὲ τὴν στολὴν τοῦ . . . ἀνοηταῖς μεθυσμένων! . . . Ἀντιστέκεται, βλασφημεῖ, δίδει γρονθοκοπήματα καὶ προσπαθεῖ νὰ γυμνώσῃ τὸ σπαθί, ἀλλὰ τὸν ἐμπόδιζαν . . . Τὸ πρᾶγμα ἐπήγαγεν ἄσχημα ὅταν ἐφθασα· ἐννοεῖται ὅτι εἶπα τοὺς συντρόφους νὰ παύσουν καὶ ἐσυντρόφευσαν τὸν φροντιστήν. Ἀπὸ τότε γνωρίζομεθα.

— Ἦσο εὐτυχέστερός μου, Ματθαῖε, εἶπεν ὁ Μονταιγλὼν, δὲν τὸν ἐγνώρισα εἰμὴ ἀφ' οὗ ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὸ Βρέστ.

— Δηλαδή, εἶπεν ὁ πυράρχης μετὰ πικνουργίας, ἀφ' οὗτο ὁ Καρτοννὲ ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν.

— Ἰσως,» ἀπῆντησεν ὁ ἀξιωματικὸς μακρυνόμενος.

Ὁ πυράρχης ἔχαιρεν εἰς ἄκρον διὰ τὴν μεταξύ τῶν δύο προστατῶν αὐτοῦ φιλίαν· ἔδλεπεν εὐχαρίστως τὸν Μονταιγλὼν καὶ τὸν φροντιστήν συμπεριπατοῦντας συχνάκις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος· καὶ τῷ ὄντι οὗτοι ἐξετίμησαν βαθμηδὸν ἀλλήλους· αἱ ιδέαι

αὐτῶν συνεταυτίζοντο ἐπὶ πλείστον ἀντικειμένων, ἤρεσκοντο δὲ συνδιαλεγόμενοι. Ἠμίλησαν πολλάκις περὶ γάμου, ἀλλὰ γενικῶς καὶ χωρὶς νὰ ἐκμυστηρευθῶσιν ἀλλήλοις.

Καὶ μετὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἱατροῦ ὁ Μονταιγλὼν δὲν ὑπόπτευεν ὅτι ὁ φροντιστὴς ἦτο ἀντίζηλος αὐτοῦ, ἀναλογισθεὶς ὅτι, ἂν ὁ Ἑρνέστος Πορταντὶκ εἶχε σκοποῦς γάμου μετὰ τῆς Ἀδριάνας, ἡ μήτηρ αὐτῆς ἤθελεν εἶσθαι ἐν γνώσει καὶ ἤθελεν ἀπαντῆσαι αὐτῷ μετὰ προφυλάξεως. Καὶ ὁ φροντιστὴς δὲ ἤθελε κάμει τὸν αὐτὸν συλλογισμόν ὡς πρὸς τὸν Κ. Γραιγκούρ, ἂν δὲν ἀπείχε πολὺ τοῦ νὰ νομίσῃ ὡς ἀποδλέποντα εἰς τὴν χεῖρα τῆς Ἀδριάνας τὸν Μονταιγλὼν, ὃν εἶχεν ἰδεῖ ἅπαξ μόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κ. Γραιγκούρ. Τὸ πένθος τοῦ ἐνός, ὁ ἀπρόοπτος διορισμὸς καὶ ἡ πολλὴ ἐργασία τοῦ ἐτέρου, ἡ αἰφνιδια ἀποστολὴ τοῦ δρόμωνος καὶ ἡ συναπάντησις κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς ὑπῆρξαν τὰ αἷτια τῆς σκινης ἣν διηγήθημεν ἀρχόμενοι.

• Μεθ' ἐνός μηνὸς διάπλουν, ἡ Δάφνη, δυνάμει τῶν ὑπὸ τοῦ Μονταιγλὼν πρὸς τὸν κυβερνήτην Βωμορὲν κομισθεῖσων τελευταίων ὁδηγιῶν, καθωρμίσθη εἰς Βασ-Τέρ τῆς Γουαδελούπης (1), ἐνθα διέμεινε περὶ τὰς δέκα ἡμέρας πρὶν ὑπάγῃ εἰς Φορ-Ρουαγιαλ τῆς Μαρτινίκης (2). Ἐνεκα τῆς βραχείας ταύτης προσορμίσσεως, ἡ ἡμιολία Ἀμέθυστος ἐφθασε πρῶτη εἰς τὸ κέντρον τοῦ σταθμοῦ. Τὸ ἑλαφρόν πλοῖον ἔφερε διὰ τὸν δρόμονα δύο μόνον ἐπιστολάς, τὴν μὲν ἐπιγραφομένην πρὸς τὸν Κ. Ἀλξέρτον Μονταιγλὼν, τὴν δὲ πρὸς τὸν Κ. Ἑρνέστον Πορταντὶκ. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐστάλησαν ἐπὶ τῆς Δάφνης καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη καθωρμίζετο ἐν τῷ λιμένι τοῦ Φορ-Ρουαγιαλ.

Ω.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

Ὁ Κ. Παναγιώτης Σοῦτσος διεκέρυξε τὴν μετάφρασιν ἢ μᾶλλον τὴν ἐπὶ τὸ εὐληπτότερον μετασκευὴν τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ τὴν προσεχῆ αὐτῶν ἐκδοσιν διὰ τοῦ τύπου ὀνομάζει δὲ τὸ ὄφος τῆς μεταφράσεως *μεγίστην εὐρύσιν καὶ πάντη νέαν μέθοδον*.

Καὶ περὶ μὲν τῆς εὐρέσεως οὐδὲν λέγομεν, διότι ἕκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐφευρίσκη ὅ,τι θέλει

(1) Basse-Terre, πρωτεύουσα τῆς νήσου Guadeloupe, γαλλικῆς ἀποικίας. (Σημ. Μεταφρ.)

(2) Fort-Royal, πρωτεύουσα τῆς νήσου Martinique, ἐπὶ γαλλικῆς ἀποικίας. (Σημ. Μεταφρ.)

καὶ νὰ γράφῃ ὅπως θέλει, ἀρκεῖ μόνον, ἐὰν δὲν γράφῃ πρὸς ἀπλὴν θεραπείαν τῆς ἰδίας περιφιλαυτίας ἀλλὰ πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν, νὰ γίνεταί καταληπτὸς πρὸς ἐκείνους δι' οὓς γράφει, ἅμα δὲ καὶ νὰ σκιανεύῃ καὶ τοὺς ἥττον φιλαναγνώστας διὰ τῆς χάριτος τῶν ἐννοιῶν καὶ τοῦ λόγου. Διὰ τοῦτο ἡ ἐκ τῶν πονημάτων δόξα μετρεῖται κατ' ἀναλογίαν τοῦ βαθμοῦ τῆς ὠφελείας ἣς ἐγένοντο ταῦτα πρόξενα. Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης ὑπῆρξεν ἀνκντιρρήτως πολυμαθέστερος τοῦ Κοραΐ· ὁ Κοραΐς ὁμοῦς ὑπῆρξε καὶ θέλει ὑπάρξει ἀσυγκρίτως τῷ λόγῳ κοινωφελέστερος τοῦ Εὐγενίου· καὶ τοῦτο διότι ὁ μὲν σοφὸς τῆς Ρωσίας ἀρχιεπίσκοπος ἔγραψεν ὡς ἄλλος ἱεροσάντης, ἐρμηνεύσας τὰ μυστήρια τῆς ἐπιστήμης διὰ γλώσσης μυστηριώδους πρὸς τοὺς πολλοὺς, ὁ δὲ ἐκ Χίου φιλόσοφος, ποιησάμενος χρῆσιν τῆς πρὸς πάντας καταληπτῆς οὐ μόνον γνώσεως διέχυσεν, ἀλλὰ καὶ ἀρετῆς καὶ φιλοφροσύνης φιλοπατρίας γενναῖα σπέρματα ἐπεδαψίλευσε, σπέρματα εἴπερ τι ἄλλο συνετέλεσαντα εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Πρὸς τί ἡ ὑπὸ Εὐγενίου μετὰ πόνων καὶ κόπων κατεργασθεῖσα μετάφρασις τοῦ Βιργιλίου; Πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἢ πρὸς ματαίαν ἐπίδειξιν καὶ ἀπόδειξιν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἦτο ἐγκρατὴς τῆς ἀρχαίας· τὸ ἔθνος ὁμοῦς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὠφέλειαν ἐκαρπώσατο ἀπ' αὐτῆς.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Παν. Σοῦτσος καὶ ὁ ἀποθανὼν αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος πότε ὠφέλησαν τὴν πατρίδα; ὅτε χρώμενοι τῇ καθ' ἑμᾶς ἐνέπλησον ἐνθουσιασμοῦ διὰ τῶν ποιήσεων αὐτῶν τοὺς ἀγωνιζομένους Ἕλληνας, καὶ ἀληθεῖς ἀρχηγοὶ Σχολῆς ἀνεδείκνυντο χρησιμεύοντες ἀντὶ προτύπου πρὸς τοὺς νέους ποιητὰς τῆς Ἑλλάδος· διότι, πλὴν τοῦ Ραγκαβῆ, τοῦ Ζαλακώστα ἴσως δὲ καὶ ἄλλου τινὸς, οὐδένα γινώσκωμεν ποιητὴν ἢ στιχουργὸν μὴ ἰχνηλατήσαντα τὴν σούτσειον ξυνορίδα, ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰπώμεν κατὰ δουκίζοντες. Εἶχε λοιπὸν ὁ μεταφραστὴς τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Ξενοφῶντος πρὸ ἐτῶν κεχαραγμένην ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν ὁδόν, τὴν ἀγούσαν ἀσφαλῶς πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν, καὶ ταύτην πατῶν ἐδύννατο καὶ ἐκ νέου νὰ εὐποιήσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ μετασκευάζων σήμερον τοὺς δύο ἀμιμήτους τῆς ἀρχαιότητος ἱστορικοὺς τίνα σκοπὸν προτίθεται; πρὸς τίνας ἀξιοὶ νὰ γίνῃ χρήσιμος; Οὐχὶ βεβαίως πρὸς τοὺς εἰδότας τὴν ἀρχαίαν, οὐδ' ἔχοντας τοσαύτην τὴν ἀπειροκαλίαν ὥστε νὰ προτιμήσωσι τοῦ οὐρανίου πρωτοτύπου τὴν ἐπίγειον μετάφρασιν, ἐνδεστέραν κατὰ πολλὰ ἐκείνου καὶ ἂν ὑπὸ νεωτέρου Θουκυδίδου ἢ Ξενοφῶντος ἐπετηδεύετο· ἀλλὰ τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτὴν καὶ στερουμένους ἐπαμένως τῆς ἱκανότητος νὰ ἐννοήσωσι τὸ ἀρχέτυπον κείμενον. Χάριν τούτων ἀναμφιβόλως ἐμόχθησεν ἐνεκα ἑτῆ ὁ Κ. Σοῦτσος. Καὶ ἀξιόπαινος μὲν, ἀξιοθαύμαστος